

Arbeiderpartiets kommunevalgprogram 2019-2023

Sterkere fellesskap – Store muligheter – Små forskjeller

Da Arbeiderpartiet vant valget i 2015 var Bergen kommunes økonomi ikke bærekraftig. Sykehjem, skoler, barnehager og idrettsanlegg forfalt. Gjelden var høy, sparekontoene var tomme og vi hadde milliardetterslep på pensjonspremier. På fire år har Arbeiderpartiet ryddet opp i økonomien og gjenvunnet handlefriheten. Vi er likevel langt fra i mål, og de neste fire årene vil kreve god økonomistyring og ansvarlig budsjettering.

Å skape for å dele har vært Arbeiderpartiets verdigrunnlag siden partiet ble stiftet i 1887. Verdiskaping, arbeid til alle og rettferdig fordeling vil alltid være våre viktigste oppgaver. I fellesskap skaper vi en rettferdig by med små forskjeller, hvor alle har like muligheter til å leve gode liv. Vi har også et ansvar for å ta vare på byen og luften vår. Derfor mener Arbeiderpartiet at Bergen skal være en miljøvennlig by med gode nabolag, bærekraftig byutvikling og bedre kollektivtilbud.

I Bergen skal alle barn ha like muligheter til en god oppvekst, uavhengig av hvor de bor eller om foreldrene er fattige eller rike. Vårt løfte er en oppvekstgaranti til alle barn i Bergen. Arbeiderpartiet vil at alle barn får barnehageplass der de bor og at SFO skal være gratis. Vi vil ha en inkluderende skole av høy kvalitet der alle blir sett, og med en oppvekst fri for mobbing.

Bergen skal være en god og aktiv by for seniorer. De fleste eldre er friske og deltar i samfunnet på lik linje med andre. Men den dagen du får behov for helsehjelp skal du være trygg på at tjenestene er gode og at dine behov blir ivaretatt. Derfor vil vi legge til rette for at eldre kan bo i sitt eget hjem lengre og bygge flere sykehjemsplasser.

Fordi vi lever livet i nærmiljøet, må vi bygge bydeler med boliger, arbeidsplasser, barnehager, skoler, parker, friluftsområder og fritidsarenaer. Vårt mål for Bergen er å gi folk en enklere hverdag ved å redusere transportbehovet. Mer buss, bybane, tog og sykkelveier er den beste måten å skape en mer miljøvennlig by med mindre luftforurensing.

Bergen er en internasjonal by og har verdensledende kompetanse som kan utvikle klimavennlige løsninger og ny teknologi. Arbeiderpartiet jobber for at Bergen skal gå foran i kampen mot global oppvarming og for FNs bærekraftsmål. Mer ekstremvær fører til store materielle og menneskelige ødeleggelser. Derfor vil Arbeiderpartiet alltid vurdere klima- og miljøpåvirkning når vi planlegger hvordan Bergen skal bygges og utvikles.

Den beste byen skaper vi sammen. Frivillige organisasjoner, idretts- og kulturliv bidrar til at bergensernes hverdag blir enda bedre. Arbeiderpartiet vil derfor løfte

frem og prioritere tilgang til sjø, parker, turstier, kulturhus og idrettsanlegg i hele byen.

Kapittel 1: En god oppvekst

Oppvekstgaranti til alle barn i Bergen

En god oppvekst varer livet ut, og derfor må vi starte med de minste. Arbeiderpartiet jobber for et samfunn der alle har like muligheter til å lykkes i livet, uavhengig av økonomi og foreldres utdanning. En by som er et godt sted å være for barna er et godt sted å være for alle. Arbeiderpartiet jobber for en by og et samfunn som setter barnas behov først. Derfor vil vi gi en oppvekstgaranti til alle barn i Bergen. Denne skal sikre barnehageplasser der folk bor, gratis SFO og mat til de minste, åpne idrettshaller, aktivitetskort til byens barn og ungdom og en oppvekst fri for mobbing og trakassering.

Barnehage – en god start på livet

Barnehagen skal være et trygt sted som gir rom for lek, vennskap og læring. Derfor er det viktig at det er nok voksne til å se og følge opp alle barn, og at disse har relevant utdanning. Slik skaper vi god kvalitet i barnehagene. Arbeiderpartiets mål er at kommunens egne barnehager skal være de beste. Dersom barnehagen har lenger åpningstid må det også være flere personer på jobb. Vi ønsker å styrke tilsynene for å sørge for god sikkerhet og godt inneklima. Vi vil ikke bygge store, åpne basebarnehager.

En barnehageplass er dyr, spesielt om man har mer enn ett barn i barnehage og/eller SFO. Vi mener velferdstjenester som barnehage bør være tilgjengelig for alle, uavhengig av foreldrenes økonomi. Derfor mener Arbeiderpartiet i Bergen at barnehagen burde vært gratis. Det er en omfattende og kostbar reform som må finansieres nasjonalt, men for å sikre at flere kan delta ønsker vi å styrke de lokale rabattordningene og gjøre det billigere å ha flere barn i barnehagen.

Arbeiderpartiet mener at fellesskapets penger skal komme barna til gode. Derfor mener vi at nasjonale myndigheter burde innføre regler som hindrer private, kommersielle barnehager å ta ut profitt. Kommunene burde også gis anledning til å stille krav om kvalitet og bemanning i private barnehager. Vi ønsker et mangfold av barnehager. Det er likevel utfordrende at Bergen har 70 % private barnehager. Det gjør det krevende å gjennomføre barnehageopptaket og sikre barnehageplass der folk bor. Vi vil øke den kommunale andelen ved å bygge flere kommunale barnehager. I de tilfeller private barnehager står i fare for å legges ned eller skal selges, skal kommunen vurdere å kjøpe barnehagen.

Åpne barnehager er viktige arenaer for integrering kjennskap i nærmiljøet, og Arbeiderpartiet vil fortsette å sørge for at disse sikres gode driftstilskudd.

Arbeiderpartiet vil:

- tilby alle barn barnehageplass den måneden de fyller 1 år
- at alle skal få tilbud om barnehageplass i nærmiljøet
- at minst halvparten av de ansatte i barnehagen skal være pedagoger innen 2022
- at minst 35 % av de ansatte skal ha fagbrev innen 2023
- prioritere å pusse opp barnehager og uteområder
- gjøre det billigere å ha flere barn i barnehagen og lettere å søke om redusert pris
- øke andelen menn som jobber i barnehagene

Kunnskap og kvalitet i skolen

Elevene i Bergen skal møtes med tydelige forventninger, og alle skal ha noe å strekke seg etter. Arbeiderpartiet har ambisjoner på vegne av alle barn. Grunnskolen skal ha et bredt og allmenndannende faglig ståsted, som vektlegger faglige kunnskaper og ferdigheter så vel som elevenes evne til kritisk refleksjon, sosiale ferdigheter og personlige utvikling.

Alle elever skal kunne lese, skrive og regne når de går ut av bergensskolen. Det er grunnleggende ferdigheter som også påvirker andre fag og er relevant for alle yrkesvalg. Samtidig vet vi at vi de neste tiårene vil trenge flere innovative og kreative elever og arbeidstakere og flere som velger yrkesfag. Arbeiderpartiet vil derfor øke elevenes kunnskap om yrker og utdanningsvalg i samarbeid med næringslivet, og løfte frem behovet for mer estetiske og praktiske fag i skolen.

Læreren er den viktigste suksessfaktoren i skolen. Læreren skal ha tid til å konsentrere seg om det faglige og pedagogiske arbeidet og bruke mindre tid på byråkrati. Elevene skal følges opp tett og få aktiv og god tilbakemelding gjennom hele skoleløpet, der ingen får karakterer før på ungdomsskolen. Vi er positive til hjemmeleksefrie skoler, og vil legge til rette for at leksene kan gjøres på skolen.

Gode, sunne og pedagogiske skolebygg er en viktig forutsetning for gode læringsmiljø. Arbeiderpartiet vil fortsette å prioritere vedlikehold og bygge nye skoler for at alle barn skal kunne gå på en helseverngodkjent skole. Arbeiderpartiet vil bygge nye skoler med reelt fleksible arealer, ikke åpne baseskoler.

Digital kompetanse og evne til kritisk tenkning er sentrale ferdigheter for barns læring og utdanning. Vi vil at barn og unge i Bergen skal utvikle en god og kritisk digital kompetanse, og vil derfor gi alle barn nettbrett, PC eller Chromebook.

Arbeiderpartiet vil:

- ta tilstrekkelig hensyn til barns behov for lek i det pedagogiske arbeidet med de minste barna
- sørge for at elevene får gode tilbakemeldinger gjennom skoleåret, og si nei til karakterer i barneskolen
- legge til rette for at barn kan få gjøre leksene på skolen
- prioritere flere lærere til de minste barna og i områder med levekårsutfordringer
- ha koding som del av flere fag i skolen. Alle skal få opplæring i koding på 3. trinn
- ha trygg skolevei og opprette hjertesoner rundt alle skoler for gående og syklende
- endre finansieringsordningen for skolene slik at den tar høyde for ulike behov, levekår og fysiske begrensninger på skolene
- at læringsmiljøene styrkes gjennom partnerskap med næringsliv, stiftelser og organisasjoner
- sikre at alle skoler har egnede rom og utstyr for praktisk-estetiske fag

Tilpasset opplæring

Alle barn har rett på tilpasset opplæring, og til å få stimulerende faglige utfordringer ut fra sitt eget nivå og sine evner. Arbeiderpartiet mener at skolene må bli bedre til å tilrettelegge undervisningen etter hver enkelt elevs evner og forutsetninger, og at innsatsen må settes inn tidlig, allerede fra 1. klasse. Dette gjelder også de barna som har spesielle evner og talent innenfor et fag eller felt.

Arbeiderpartiet vil jobbe for at den spesialpedagogiske hjelpen er organisert på en slik måte at barn og unge føler tilhørighet til fellesskapet. I dag brukes det for mye tid og ressurser på sakkyndige vurderinger og enkeltvedtak, og for mange ufaglærte brukes til å hjelpe barn som sliter. Arbeiderpartiet vil ha slutt på at det må tas nye utredninger hver gang barn beveger seg mellom utdanningsnivåer. Vi vil derfor sikre en bedre samordning mellom barnehage, grunnskole og videregående.

Arbeiderpartiet vil:

- hjelpe barn som sliter tidligere enn i dag
- gjøre det mulig å iverksette tiltak før utredningen er ferdig
- innføre en lese-, skrive- og regnegaranti: Elever som ikke har tilfredsstillende nivå på lese-, skrive- og regneferdigheter etter 2. klasse skal få enda tettere oppfølging
- sikre at elever med stort fravær følges opp av skolen, også de med godkjent fravær

- Gi evnerike barn mulighet til å kombinere ulike opplæringsløp og ta fag på høyere nivå, samtidig som sosial kompetanse og utvikling i aktive læringsfelleskap ivaretas

En oppvekst fri for mobbing

Det viktigste grunnlaget for læring er at barn opplever trygghet og fellesskap. Derfor er det avgjørende å sikre barn et godt leke- og læringsmiljø. Alle skoler og barnehager skal drive et aktivt antimobbearbeid opp mot lærere, barn og foreldre. Bergensskolen skal ha nullvisjon for mobbing, vold, diskriminering og rasisme. Vi mener at det alltid er den voksnes ansvar å skape et trygt og godt leke-, lærings- og fritidsmiljø for alle. Derfor vil Arbeiderpartiet motvirke et ensidig prestasjonsjag, og heller styrke hvert enkelt barn sin fremgang og trivsel.

Arbeiderpartiet vil ansette andre yrkesgrupper i skolen, som sosialpedagoger, miljøarbeidere og minoritetsrådgivere. Det vil gi lærerne mer tid til undervisningen, og sammen med en styrking av skolehelsetjenesten vil det bidra til mindre mobbing og et bedre leke- og læringsmiljø. Skolehelsetjenesten står helt sentralt i det forebyggende arbeidet blant byens barn og unge. Derfor ønsker Arbeiderpartiet å øke antallet helsesykepleiere og psykologer i tråd med anbefalt norm.

Det skal være lett å melde fra om mobbing og diskriminering. Derfor vil vi blant annet opprette en «mobbeknapp» på kommunen sine sider hvor man elektronisk kan melde fra.

Fellesskapet og det offentlige har et særlig ansvar for å fremme positive holdninger til seksualitet, og bidra til å hindre diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Vi vil at barn og unge skal få mer og bedre seksualitetsundervisning. Å lære om egne grenser og om kritisk bruk av sosiale medier kan forhindre diskriminering og overgrep.

Arbeiderpartiet vil:

- at alle barn skal få veiledning i bruk av sosiale medier på skolen, med spesiell vekt på nettmobbing
- ha egne team som bistår skoler og barnehager i krevende i mobbesaker
- styrke lærernes kompetanse på psykososialt arbeid
- bygge uteområdene til nye skoler på en måte som forebygger mobbing
- ansette miljøarbeidere og miljøterapeuter i skoler og barnehager. Målet er at alle skoler skal ha egen miljøterapeut
- ansette flere i skolehelsetjenesten

SFO

Arbeiderpartiet vil fortsette arbeidet med å heve kvaliteten i SFO gjennom fysisk aktivitet, kultur, koding, mat og tid til den frie leken. Når kvaliteten blir bedre, og i

større grad en forlengelse av skoledagen, er det viktig at SFO blir gratis. Det er en stor reform som staten bør finansiere. SFO er så viktig for å bekjempe ulikhet at vi vil ta ansvar for Bergen hvis ikke staten kommer på banen. Vårt mål er gratis SFO for alle, og vi vil de neste årene starte med de aller minste. På samme måte mener Arbeiderpartiet at alle barn burde fått et gratis måltid på skolen, og vi vil derfor innføre dette for de minste som en del av SFO-tilbudet.

Arbeiderpartiet vil:

- øke kvaliteten i SFO gjennom måltid, mer kultur, koding og tid til den frie leken
- ansette flere pedagoger og gi alle assistenter mulighet til å ta fagbrev
- sørge for mer fysisk aktivitet inn i skole og SFO i samarbeid med lokale idrettslag
- innføre gratis SFO og gratis måltid, hvor vi prioriterer de minste barna først
- fortsatt prioritere gratis SFO til barn med særskilte behov

Kapittel 2: En god helse for alle

God helse er avgjørende for å kunne leve et godt og trygt liv. Helsen vår påvirkes av alt i samfunnet, og derfor er det store forskjeller i hvor god helse vi har.

Arbeiderpartiet har som mål at forskjeller i bakgrunn og økonomi ikke skal påvirke helsen vår eller hvor god hjelp man får.

Folkehelse – aktive liv

God helse er mer enn fravær av sykdom. Det betyr også å ha noen å være med og muligheten til å være aktiv. Vi har kunnskap og virkemidler til å møte de nye folkehelseutfordringene. Det er godt dokumentert at forebygging er det som gir størst helsegevinst.

Ensomhet er en utfordring for mange og regnes som en av de ti største helseutfordringene i Norge. Ensomhet kan føre til sykdom, depresjon og stress. Arbeiderpartiet i Bergen ønsker derfor å legge til rette for gode og inkluderende møteplasser, både i offentlig og privat regi. Vi ønsker å bidra aktivt til samarbeid mellom frivilligheten og det offentlige om tilbud som reduserer ensomhet i alle aldersgrupper. Et eksempel på nytenking vil være å legge til rette for skravlebenker i sentrum og bydelene og skravlekopper på restauranter.

Fastlegene har en viktig rolle med å følge opp innbyggernes helse. Størstedelen av legetjenesten i Bergen utføres av fastleger i privat praksis med avtaler med kommunen. Vi ønsker å ansette flere fastlønnede leger i kommunehelsetjenesten. Vi vil også at kommunen tar ansvar for rekrutteringen av nye fastleger gjennom offentlige utdanningsstillinger (LIS).

Arbeiderpartiet vil:

- bygge leke- og møteplasser, gjerne med utendørs treningsapparater, som inviterer til gode møter på tvers av generasjoner
- styrke kommunens Frisklivssentral og jobbe for å bygge ut tilbudet på bydelsnivå i samarbeid med frivillighetssentralene
- innføre et tilbud om gratis aktivitetstid for eldre over 67
- se på mulighetene for «Veksthuset 60+», hvor pensjonistene kan bygge opp en seniorkultur gjennom ulike aktiviteter
- ansette flere fastlønte fastleger, og sikre rekruttering av leger til utdanningsstillinger (LIS-leger) med mål om 20 hvert år

En god og trygg alderdom

Vi lever lengre i Norge. Den eldre delen av befolkningen er en ressurs og berikelse for samfunnet. De fleste eldre er friske og deltar i samfunnet på lik linje med andre. Men den dagen du får behov for helsehjelp skal du være trygg på at tjenestene er gode og at dine behov blir ivaretatt. Arbeiderpartiet vil legge til rette for at de som ønsker det kan bo hjemme lengre. Derfor vil vi videreutvikle det hjemmebaserte tilbudet, gjennom bedre organisering og forbedring av tillitsreformen. Velferdsteknologi kan bidra til at eldre og deres pårørende mestrer hverdagen bedre. Derfor vil vi sikre at Bergen fortsatt skal være en foregangskommune i utvikling, bruk og kompetanse innen velferdsteknologi.

Arbeiderpartiet vil:

- si nei til stoppeklokkeomsorg i hjemmetjenestene
- legge til rette for at flere eldre og pleietrengende skal kunne bo i eget hjem
- ha et mer fleksibelt avlastnings- og aktivitetstilbud
- samarbeide med fastlegene i Bergen for å legge til rette for at flere kan tilbringe den siste tiden hjemme
- gi de eldre færre personer å forholde seg til og de ansatte mer tid til hver person
- gi gratis trygghetsalarm til alle som trenger det

En demensvennlig kommune

Demens er en folkesykdom som kan ramme alle eldre. Vi vet at i takt med at levealderen øker, øker også antall personer med demens. Nå fjerner vi køen på aktivitetssentre for personer med demens, men vi vet at behovet vil øke i årene som kommer. Vi vil også jobbe for at de som får en demensdiagnose kommer i kontakt med hjelpeapparatet tidligere. Arbeiderpartiet ønsker å oppgradere boligtilbudet slik at demente sikres et godt og variert hverdagsliv, og vurdere om nye/ombygde sykehjem skal bygges i landsbyform.

Arbeiderpartiet vil:

- gjøre Bergen til en demensvennlig kommune der både offentlig og privat sektor har tilstrekkelig opplæring til å møte et økende antall demenssyke i Bergen
- gi personer som har fått en demensdiagnose en kontaktperson i kommunen
- legge til rette for at nye sykehjem kan bygges helt eller delvis som demenslandsbyer
- sikre alle personer med demens et dagtilbud, hvor også pårørende er velkommen

Et verdig liv på sykehjem

Vi har bygget Siljuslåttan, og er i gang med å bygge Sandsli og Åsane sykehjem, for å sikre at alle som har behov for det skal få en sykehjemsplass. Arbeiderpartiet vil fortsette å bygge ut og utvikle sykehjemmene i kommunen. Vi vil ha kommunale sykehjem for å gi et godt tilbud til de eldre, og sikre de ansatte gode lønns- arbeids og pensjonsvilkår. Mange lever sine siste år på sykehjem, og det er viktig at sykehjemmene våre er nettopp det, et hjem. Derfor skal vi sørge for at menneskene som bor der sikres verdighet og god livskvalitet. Omsorg, noen å snakke med, aktivitet og god mat og drikke er avgjørende. Arbeiderpartiet vil jobbe for spesialiserte enheter for pasienter med ulike og særskilte behov. Det kan være for pasienter som trenger rehabilitering, for pasienter med langvarige og alvorlige psykiske lidelser og for pasienter med langvarige, alvorlige rusproblemer.

Både mennesker som bor hjemme og på sykehjem skal få trygge og gode måltider. Vi vil sikre mer kunnskap om matglede og kosthold blant kommunens ansatte. Ingen skal måtte dø alene. Derfor vil vi sikre tilstrekkelig kompetanse innen ulike typer lindrende behandling og ressurser til fast vakt for døende, og innføre tilbud om våketjeneste. Vi vil også styrke korttidstilbudet ved sykehjemmene og gi flere avlastningstilbud i bydelen sin.

Arbeiderpartiet vil:

- bygge Sandsli og Åsane sykehjem
- øke antall sykehjemsplasser ytterligere ved å vurdere ombygginger, utvidelser og samarbeid med ideelle aktører, samt å bygge flere nye sykehjem
- styrke bemanningen på sykehjemmene for å gi de eldre et bedre tilbud og de ansatte en bedre arbeidshverdag
- utvide ordningen med sommerjobb for ungdom på kommunale sykehjem
- gjøre det økonomisk mulig for sykehjemmene å i større grad å kunne prioritere velferdstiltak og kulturopplevelser for beboerne
- vurdere å etablere et eget kommunalt produksjonskjøkken som leverer mat til byens sykehjem og hjemmeboende
- bruke musikkterapeuter på sykehjemmene

Barn og unges helse

Stadig flere barn og ungdom diagnostiseres med psykiske lidelser, sliter med ensomhet og får livsstilssykdommer. For mange ungdommer er livskvalitet knyttet opp til kropp og utseende. Dette er en utvikling vi ikke kan leve med. Barn skal leve gode og trygge liv uten bekymringer. Arbeiderpartiet skal prioritere forebyggende og helsefremmende tiltak for å hindre at vanskelige tanker og følelser får utvikle seg til psykiske lidelser. Helsestasjon for ungdom er en viktig helsetjeneste, men blir i dag først og fremst brukt av jenter. Arbeiderpartiet ønsker derfor å ansette flere menn på helsestasjonene. Sosiale medier har stor innvirkning på barn og unges hverdag. Derfor må barn møtes med høy kompetanse på dette feltet i skole og helsetjeneste. Vi ønsker også økt kunnskap om psykiske helseutfordringer hos kronisk syke barn og barn med alvorlige sykdommer. For å lykkes med behandlingen av psykiske lidelser må helsetjenestene blir mer brukervennlig og organiseres bedre på tvers av avdelinger og sektorer. Alle som trenger det må få rask behandling.

Arbeiderpartiet vil:

- ha nullvisjon mot selvmord
- forebygge kropp- og selvfølelsesproblematikk, gjennom å sørge for mer kunnskap om temaet blant lærere, helsesykepleiere og skoleelever
- gjøre helsestasjon for ungdom lettere tilgjengelig gjennom lengre åpningstider, og ved at de har åpent flere dager i uken
- følge opp gutter bedre ved å ansette flere menn på helsestasjonene
- styrke samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunalhelsetjenesten, og sørge for en god implementering av pasientforløpene i kommunen
- at helsevesenet må bli bedre på å inkludere pårørende, og personer med erfaringskompetanse
- innføre gratis hormonell prevensjon for de under 16 år, og vurdere å utvide ordningen med gratis prevensjon til å gjelde kvinner mellom 19 og 25 år som er folkere registrert i Bergen kommune

Tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne

Personer med nedsatt funksjonsevne møter fortsatt barrierer som hindrer like muligheter til aktivitet og deltakelse. Derfor skal Bergen kommune legge til grunn kompetanse, kvalitet og rettssikkerhet i sine tilbud. En av de største barrierene for mange utviklingshemmede er mangel på egnede boliger. Derfor har vi vedtatt en forpliktende plan for hvordan vi skal fjerne køen for de rundt 100 personene som står på venteliste for bolig og plass i bofellesskap i Bergen. Vi mener at tjenestene til personer med nedsatt funksjonsevne skal gis av kommunen, eller ideelle organisasjoner, ikke kommersielle bedrifter. Dette gir bedre tjenester til brukerne.

Arbeiderpartiet vil:

- skaffe bolig til alle med funksjons- og utviklingshemming som har behov for det
- gjennomføre en ordning med garantert fritidstilbud for de som bor i bofellesskap og for hjemmeboende personer med utviklingshemming
- bygge ut og sikre dag- og aktivitetstilbudet for barn og unge og legge til rette for flere varig tilrettelagte arbeidstilbud for personer med utviklingshemming
- ivareta reell medbestemmelse over egen hverdag for beboere på institusjoner
- samarbeide med Nav og andre relevante aktører for at flere personer med restarbeidsevne kan arbeide gjennom tiltaksplasser i kommunen
- bevare Tveiterås skole på Tveiterås

En verdig og helsefremmende rusomsorg

Arbeiderpartiet mener at rusomsorg må baseres på kunnskap, forskning, erfaringskompetanse og individuell oppfølging. Rusmiddelavhengighet er en helseutfordring og må møtes deretter. Vi har etablert brukerrom på Strax-huset.

Et mer tilpasset behandlingstilbud til den enkelte, en meningsfull jobb eller aktivitet, en trygg bolig og oppfølging av pårørende er en prioritert oppgave i årene som kommer. Mennesker som ønsker å bli rusfrie skal møtes med et tilrettelagt tilbud hvor brukeren står i fokus.

Skadereduksjon er et forsøk på å begrense skadene som rusmiddelavhengighet fører med seg, uten å kreve at bruken skal opphøre. Vi mener det er en helsefaglig oppgave å vurdere hvilke skadereduserende tiltak som er mest hensiktsmessig, og vil derfor tilrettelegge for brukerrom, heroinassistert behandling og utdeling av brukerstyr. Slike tiltak kan også bidra til at rusmiddelavhengige kommer i kontakt med hjelpeapparatet og får tilpasset behandling.

Alkohol er det rusmiddelet som koster mest for samfunnet, både i form av lidelse for den enkelte, og for samfunnet som helhet. Vi ønsker å tilrettelegge for rusfrie arenaer for barn, unge og voksne, og mener at hensynet til de yngste må være førende i alkoholpolitikken.

Arbeiderpartiet vil:

- at mennesker som ønsker å bli rusfri skal møtes med et tilrettelagt tilbud hvor brukeren står i fokus
- utvide tilbudet ved MO-sentrene og etablere brukerrom der det er hensiktsmessig
- jobbe for at Bergen blir en hepatitt-C-fri by
- tilby gratis prevensjon, veiledning og HPV-vaksine til rusavhengige kvinner, og til kvinner som er under rusbehandling

- bedre tilgangen til tannhelsetjenester for tidligere rusavhengige med omfattende tannhelseproblemer
- lytte til brukerne og pårørende slik at brukerne kan gå fra å være en passiv mottaker av tjenester til å være en aktiv deltaker i sitt eget liv
- at brukerperspektivet blir en naturlig del når kommunen skal utvikle, drifte og evaluere tilbud til mennesker som sliter med rus og psykisk helse.

Kapittel 3: En rettferdig by

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en rettferdig by med små forskjeller, hvor alle har mulighet til å leve gode liv. Som bergenser skal du ha like muligheter til å lykkes uansett hvor i byen du vokser opp. For å oppnå dette må vi føre en bevisst politikk som har blikk for ulikhetene mellom bydelene. Derfor vil Arbeiderpartiet gjennomføre et krafttak for et rettferdig Bergen, styrke oppvekstsvilkårene til Bergens barn, styrke barnevernet, bidra til å løfte folk ut av fattigdom og satse på områder med utfordringer.

Bergen skal være en by for alle. Alle innbyggere i vår by skal ha gode liv fri for diskriminering. Mangfold er en berikelse og AP i Bergen kommer til å fortsette støtten sin til regnbuedagene. Det finnes fortsatt mennesker som ikke tør å være åpen om sin legning, Bergen skal være en by der folk kan være fri.

Bergen er en by som alltid har hatt innvandring, noe som har vært med å forme byen til det den er i dag. Flyktningstrømmer de siste årene har vist at det fortsatt er mennesker der ute som trenger beskyttelse. Bergen skal fortsette og bosette flyktninger i tråd med anmodninger fra IMDI. Vi skal sørge for at nye Bergensere skal få gode liv, med trygghet, utdanning og arbeid.

En rettferdig by har blikk for alle som oppholder seg i den. Også i Bergen foregår det menneskehandel og tvungen prostitusjon. Kvinner og rusavhengige er særlig utsatt. Arbeiderpartiet vil derfor støtte organisasjoner som jobber med å hjelpe ofre for menneskehandel, og arbeide for at Bergen skal bli en by hvor alle mennesker lever frie liv.

Rettferdige oppvekstsvilkår

Bergen har fremdeles helse- og levekårsforskjeller mellom og innad i bydelene. Altfor mange barn og familier lever i fattigdom. Alle barn i byen vår fortjener de samme mulighetene. Det krever langsiktig og målrettet jobbing å oppnå dette. Hvis vi ikke tar tak i disse ulikhetene, forsterker de seg og skaper en delt by.

Arbeiderpartiet vil derfor fortsette å prioritere ekstra ressurser til barnehager og skoler i områder med levekårsutfordringer. Minoritetsspråklige barn skal få tilbud om gratis kjernetid i barnehagen, slik at barnet får en bedre norskopplæring og

språkutvikling. Samtidig vil vi gjøre barnehage og SFO enda billigere for flere – spesielt for dem med lav inntekt. Det må også bli enklere å be om hjelp. Folk som trenger støtte skal ikke møte veggen med et vanskelig skjemavelde.

Økonomi skal ikke være et hinder for at barn skal kunne delta i fritidsaktiviteter. Barn med foreldre som mottar sosialstønad skal ha selvstendig rett til å motta aktivitetsstøtte. Barnetrygden skal også holdes utenfor ved utmåling av hjelp til å dekke ekstrautgifter knyttet til barnas oppvekst. Arbeiderpartiet vil utvide ordningen med utstyrslager der familier, organisasjoner og skoler kan låne gratis idretts- og friluftsutstyr.

LIM- prosjektet på Slettebakken skole er en suksess som gir barn i 5-7. klasse leksehjelp, mat og fysisk aktivitet etter skolen. Arbeiderpartiet vil i samarbeid med lokale idrettslag jobbe for at denne ordningen blir utvidet til flere skoler. Vi vil begynne med skoler i områder med levekårsutfordringer.

Arbeiderpartiet vil:

- prioritere å utjevne forskjeller mellom områder i byen
- at gratis aktivitetskort skal være et tilbud til alle barn i familier med varig lavinntekt
- doble klestillegget for barna til de som får sosialhjelp
- sette av midler som frivillige lag og organisasjoner kan søke på dersom de har medlemmer som ikke kan delta av økonomiske grunner
- utvide kommunens utstyrslager og utvide til flere bydeler
- Utvide LIM-prosjektet til flere skoler

Barnevern

Barnevernet er fellesskapets sikkerhetsnett. De skal hjelpe familier, men også fange opp og gi omsorg til barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling. Derfor har vi ansatt flere medarbeidere i barnevernet de siste årene, og Arbeiderpartiet vil jobbe for å øke bemanningen i barnevernet ytterligere. Vi ønsker flere medarbeidere i barnevernet med flerkulturell kompetanse. Overgangen til et selvstendig liv kan være brå for mange. Arbeiderpartiet vil derfor bedre ettervernet for ungdommer i barnevernet. Barn og ungdom som er under barnevernets omsorg trenger forutsigbarhet, trygghet, varme og fremtidshåp. Barnevernet egner seg derfor svært dårlig til konkurranseutsetting og privatisering. Vi mener også det er en styrke om flere sakkyndige som jobber med barnevernssaker er ansatt i Bergen kommune.

Et krafttak mot fattigdom

Grunnene bak fattigdom er mange. Noen av de viktigste er arbeidsledighet, uførhet og aleneansvar for barn. Barn som vokser opp i fattigdom har dårligere livssjanser enn andre barn, og får ofte dårligere helse og livskvalitet som voksne. Bergen har ikke

råd til å påføre barn og deres familier denne risikoen. Derfor vil Arbeiderpartiet gjennomføre et krafttak for å løfte så mange som mulig ut av varig fattigdom.

Sosialhjelp skal være en kortvarig ytelse. Aktivitetsplikten må derfor speiles av en plikt for hjelpeapparatet til å sørge for at aktiviteten er relevant, meningsfull og kvalifiserende. Det samme må gjelde mottagere av dagpenger, overgangsstønad og arbeidsavklaringspenger. Målsetningen må alltid være å gjøre den enkelte selvhjulpen.

Arbeiderpartiet vil:

- sørge for at alle som kvalifiserer for Kvalifiseringsprogrammet eller Jobbsjansen får delta når de har behov
- at alle som mottar sosialhjelp mer enn tre måneder gis rett til meningsfylt og kvalifiserende aktivitet
- vurdere en ny modell for sosialhjelp, der personer som går på sosialhjelp over lengre tid får en høyere sats

Styrket områdesatsing

Arbeiderpartiet ønsker bydeler med mangfold og egenart der innbyggerne skal ha de samme mulighetene for et godt liv. Samtidig viser undersøkelser store forskjeller mellom og innad i bydelene. Derfor vil vi sørge for at de områdene som trenger mest ressurser, skal få mest ressurser.

Vi har de siste årene satset på forbedring av levekårene i de mest utsatte områdene, og satsingen omfatter nå Årstad, Indre Laksevåg, Ytre Arna, Loddefjord og Olsvik. Vi vil videreføre områdesatsingen og samtidig utvide til nye områder. I tillegg må samarbeidet med Husbanken styrkes.

Arbeiderpartiet vil:

- forlenge og utvide områdesatsingen
- styrke samarbeidet med Husbanken for å løfte utsatte boligområder

En bolig til alle

En fast bolig er en forutsetning for trygt og stabilt liv. Derfor vil Arbeiderpartiet sørge for at alle har muligheten til å få dette i Bergen. Dette sikrer vi ved å bygge kommunale boliger i hele byen. I tillegg skal vi forsterke ordninger som bidrar til at flere går fra leie til eie. Det er viktig å spre kommunalboligene for å skape gode og mangfoldige nabolag. Arbeiderpartiet vil ta initiativ til en ny sosial boligpolitikk og vil vurdere å opprette et kommunalt boligselskap som kan tilby boliger til reduserte priser. Vi vil ha et særlig blikk for førstegangsetablerere og barnefamilier, og ønsker at ungdom i etableringsfasen kommer inn som egen målgruppe i startlansordningen til Husbanken.

Arbeiderpartiet vil:

- at ungdom i etableringsfasen kommer inn som egen målgruppe i startlånsordningen til Husbanken
- vurdere å utvikle et kommunalt boligselskap, og samarbeide med Husbanken om å utvide ordninger rettet mot førstegangsetablerere og barnefamilier
- fjerne køen på kommunale boliger
- redusere andelen kommunale boliger i levekårsområder

Kapittel 4: Den miljøvennlige byen

Arbeiderpartiet mener at store utfordringer best løses i fellesskap. Klimaendringene er globale, men flere av løsningene finner vi i Bergen. De siste årene har klimagassutslippene i Bergen gått ned og byluften har blitt bedre. Vi vil bidra til at denne utviklingen fortsetter. Vårt mål er at Bergen skal være en klimanøytral by innen 2030 med god byluft året rundt. Bergensregionen besitter verdensledende kompetanse på utvikling av klimavennlige løsninger. Vi har et forskningsmiljø og næringsliv i særklasse som bidrar til innovasjon og nye arbeidsplasser.

Bedre byluft i hele Bergen

Det er tre hovedkilder til forurenset luft i Bergen: Trafikk, vedfyring og utslipp fra skip. Helsen skadelig luft gjør at flere dør tidligere i byen vår. Barn og folk med luftveisplager kan ikke gå utendørs på dager med høy luftforurensning. Derfor har Arbeiderpartiet innført tids- og miljødifferensierte bompenger. Nå innføres miljødifferensierte havneavgifter, og landstrøm bygges ut til både skip og cruiseskip. Panteordningen for gamle vedovner er tilbake, og alle som søker om dette får støtte. I tillegg er det innført nye strakstiltak ved akutt forurensning, og det er satt opp flere målestasjoner ute i bydelene. Vi er allikevel ikke i mål før luften er ren og klimagassutslippene fjernet.

Arbeiderpartiet vil:

- følge opp forpliktelsene i Paris-avtalen, kutte klimagassutslipp raskere enn i dag og gjøre Bergen til en klimanøytral og fossilfri by innen 2030
- sette opp flere lokale målestasjoner
- skifte ut alle forurensede vedovner og doble panteordningen til 10 000 kroner
- forsterke ordningen med miljødifferensierte havneavgifter slik at de som forurenser mest må betale mer
- at alle skip som legger til i Bergen havn kan tilkobles landstrøm
- sette tak på maks tre cruiseskip i havnen per dag
- søke om å få lov til å innføre miljøskatt på turister som en nasjonal forsøksordning

- at Bergen kommune skal ha et eget klimabudsjett og et klimaregnskap som behandles årlig

Miljø- og klimavennlig transport

Å bo i by gir gode forutsetninger for å ta valg til det beste for klimaet og miljøet. Bybanen er ryggraden i kollektivsystemet vårt, og Arbeiderpartiet er garantisten for videre bybaneutbygging til Åsane. Siden utbyggingen til Nesttun og Flesland har veksten i antall kollektivreisende vært svært høy. For at flere skal velge å reise med buss eller bane må tilbudet bli bedre og prisene må være rimelige, ikke minst i rushtiden.

Arbeiderpartiet vil:

- bygge ferdig bybanen til Fyllingsdalen og Spelhaugen
- bygge bybanen til Åsane
- ha flere bussavganger og ekspressbusser i Bergen
- innføre rushtidsrabatt for kollektivreisende
- gjøre Bryggen bilfri
- øke kapasiteten til bybanen
- sette i gang nullutslippsbåter for persontransport fra Sandviken, Nøstet, Nordnes, Laksevåg, Alvøen, Sotra, Askøy, Steinstø og Salhus
- innføre nullutslipps matebusser som frakter folk til kollektivknutepunktene i bydelene
- innføre krav om utslippsfri varelevering i sentrum
- bygge flere trygge fortau og gangveier langs offentlige veier
- legge til rette for flere innfartsparkeringer i tilknytning til kollektivknutepunkt i bydelene. Disse må også ha sykkelparkering
- legge til rette for ladepunkt for el-småfly på Flesland
- øke den øvre aldersgrensen for ungdomskortet til 23 år på buss, bane og båt
- stille krav om elektrifisering for bussene i Bergen sentrum

Grøntområder og biologisk mangfold

Parker, elver, skoger og matjord er under press, og det pågår et dramatisk tap av forskjellige dyr, insekter og planter på land og i sjøen. Større arealer med vann og vegetasjon i byen er nødvendig. Det handler både om å sikre vanndrenasje og tilpasning til et klima i endring, og om å gjøre hverdagen trivelig for mennesker i byen.

Arbeiderpartiet vil:

- åpne og ta vare på elever, vassdrag og kystlinjen
- verne gjenværende matjord i Bergen mot utbygging
- innføre et forpliktende arealregnskap som tydeliggjør hvilke naturområder som bør vernes fra utbygging

- plante flere trær i bykjernen og i bydelene
- lage en tiltaksplan for arts mangfold i Bergen, med mål om å beskytte utrydningstruede arter

Sykkelbyen

Sykkel er et godt og sunt alternativ til bil og kollektivtransport. I forbindelse med bybaneutbyggingen til Fyllingsdalen og Åsane skal det bli bygget egne sykkeltraseer. Nye sykkeltraseer blir det også mot Laksevåg og Loddefjord i forbindelse med nye veiprosjekter i kommunen. Når det bygges nye barnehager, arbeidsplasser og boligområder skal vi stille krav om sykkelparkering under tak. Bysykkelordningen er allerede en suksess, og vi skal bygge den ut med flere sykler og stativ og til flere bydeler.

Arbeiderpartiet vil:

- bygge ut et sammenhengende sykkelveinett med tilknytning til skoler, bydelssentre og viktige arbeidsplasser
- legge til rette for at flere barn kan sykle til skolen
- bygge sykkeltraseer parallelt når det bygges bybanetrasé og nye veier
- legge fargede sykkelfelt og skilte bedre
- lage flere sykkelparkeringer under tak
- utvide bysykkelordningen til flere bydeler
- jobbe for at bysykkelordningen skal inkluderes i periodekortet for kollektiv

En mer miljøvennlig hverdag

Vi vil gjøre det enklere for bergenserne å ta miljøvennlige valg i hverdagen. Det er en felles oppgave å bidra til en bærekraftig fremtid, men det offentlige må ta et særlig ansvar. Dersom vi ikke reduserer plastforurensingen i havet, vil det i 2050 være mer plast enn fisk i havene våre. Arbeiderpartiet mener at Bergen skal ha som mål å bli en plastfri kommune, og bedre avfallshåndteringen.

I Norge kaster vi for mye mat. Arbeiderpartiet mener det er en offentlig oppgave å bevisstgjøre og legge til rette for at spiselig mat ikke havner i bosspannet. Derfor skal vi halvere matsvinnet i Bergen kommune innen 2022. Vi kommer til å støtte gode initiativ som gjør at hver enkelt kan ta mer miljøvennlige valg i sin egen hverdag.

Arbeiderpartiet vil:

- avskaffe bruk av unødvendige engangsartikler og lage en handlingsplan for rensing og fjerning av mikroplast i avløpsvann ut til byfjorden
- at Bergen havn skal ta imot plast fra båter
- støtte frivillige som rydder strender
- redusere matsvinn fra offentlige institusjoner

- at hele Bergen skal sortere matavfall, og sikre at det blir gjenvunnet på beste måte
- definere mikroplast som en miljøgift, og ha nulltoleranse for mikroplast i naturen
- sette opp flere drikkfontener i sentrum og i bydelene
- ha flere panteringer på flere avfallsbeholdere i sentrale deler av Bergen
- ha vegetaralternativer hver dag i alle offentlige kantiner
- sørge for at gummigranulat fra kunstgressbaner ikke havner i naturen

En miljøvennlig kommune

Bergen kommune skal være en foregangskommune når det gjelder utslipp fra egne bygg, bilpark og anlegg. Når kommunen inngår avtaler og gjør innkjøp skal vi stille strenge miljøkrav, også på større avtaler med andre aktører.

Arbeiderpartiet vil:

- ha grønne tak (med vegetasjon) og/eller energiproduksjon på nye bygg og offentlige prosjekter
- jobbe for energieffektivisering av kommunale bygg
- kutte ut oljefyrer i kommunens bygg
- vurdere solceller ved kommunale nybygg
- stille strenge krav til miljø når kommunen gjør innkjøp
- at kommunens bilpark skal bestå av nullutslippskjøretøy som f.eks. elbil

Jernbane, vei og en grønnere bilpark

Arbeiderpartiet mener at reisetiden med tog mellom Bergen og Oslo bør reduseres til 4 timer, slik at tog blir et reelt alternativ til fly. Vi vil derfor sørge for en raskere utbedring av Bergensbanen og jobbe for å fremskynde byggingen av ny vei og jernbane mellom Arna og Voss.

Å bruke bil skal være en mulighet, men ingen forutsetning for å leve et godt liv i Bergen. Samtidig må vi stimulere til at bilparken i Bergen, både privatbiler og nyttetransport, blir mer miljøvennlig. Det må bygges et veisystem som leder mer av gjennomgangstrafikken utenom de sentrale delene av Bergen. Spesielt viktig blir det å få bygget Ringvei Øst. Vi vil at nordre del skal bygges ut først – og senest fra 2023. Arbeiderpartiet mener også at vi må se på tiltak for å redusere kostnadene for å sikre raskere fremdrift, for eksempel færre filer, lavere fart med mer.

Arbeiderpartiet vil:

- forbeholde flere parkeringsplasser for bildeling
- lage flere mobilpunkter, som plasserer busstopp, bildeling, ladepunkter for elbil og bysykler på samme sted
- beholde miljødifferensierte takster i bomringen

- arbeide for raskere utbedring av Bergensbanen
- bygge Ringvei Øst, med nordre del fra Klauvaneset til Vågsbotn som første strekk

Finansiering av vei, bybane og sykkelveier

Dagens bompengesystem er ikke bærekraftig. Det er nødvendig å begrense biltrafikken inn til Bergen sentrum for å få bedre luft, lavere klimagassutslipp og for å unngå lange køer. Samtidig vil færre biler gjøre at inntektene i bomringen over tid reduseres. Vi trenger derfor et bedre system for å finansiere utbygging av kollektivsystemer og veier. Det er viktig å sørge for at bompengesystemet ikke rammer folk på en urettferdig måte ut fra hvor de bor. I tillegg har omfanget av bompengene blitt så høyt at det gir økonomiske utfordringer for mange familier med helt vanlige inntekter.

Arbeiderpartiet mener den rettferdige måten å finansiere utbygging av bybanen, sykkelveier og Ringvei Øst på er gjennom skatt. Da vil de med mye betale mest og de med lite betale minst. Vi mener derfor at staten skal betale minst 70 % av utbyggingen av kollektivtilbudet i de store byene. Veipricing bør utredes som et alternativ til ytre bomring så lenge vi har en regjering som ikke vil ta regningen. Frem til vi får en ny regjering som spiller på lag med Bergen vil Arbeiderpartiet også jobbe for å etablere en støtteordning for dem som ikke har råd til å betale.

Arbeiderpartiet vil:

- jobbe for at staten tar en større del av regningen for utbygging av bybanen, – minimum 70 prosent
- utrede veipricing som alternativ til bompengefinansiert utbygging av vei, sykkel og bybane
- evaluere ytre bomring etter 1 år, der det skal vurderes rabattordning for dem som ikke har råd til å betale og geografisk plassering av bomstasjonene

Kapittel 5: Bergen mot 2030 – en by i utvikling

Arbeiderpartiet ønsker bydeler med mangfold og egenart der innbyggerne skal ha de samme mulighetene for gode liv. Bergen skal være en attraktiv by å bo i. Derfor vil vi legge til rette for en byutvikling som gir bedre balanse mellom boliger, arbeidsplasser, barnehager, skoler, idrettsanlegg, naturmangfold, grøntområder og butikker i alle bydeler. Vi skal skape liv i bydelene. Vi vil gjøre det mer attraktivt å bo, jobbe og leve i samme bydel. Dette er et viktig bidrag i kampen for miljøet og for å redusere reisetiden.

Fremtidens byplanlegging

Arbeiderpartiet vil at kommunen skal ha en aktiv rolle i byplanleggingen, slik at fellesskapets interesser og hensynet til klima- og miljø kommer først. Strandsonen og viktige grøntområder må vernes for utbygging slik at alle får tilgang til dem.

Vi vil merke klimaendringene i Bergen gjennom mer ekstremvær. Arbeiderpartiet mener at byen vår allerede nå må forberede seg på morgendagens utfordringer. Det innebærer blant annet å bygge boliger som tåler klimaendringene, og bidrar til å minimere klimagassutslipp. Vi vil bygge flere boliger med vegetasjon på taket og prioritere nullutslippsprosjekter.

Arbeiderpartiet vil at kommunen skal spille på lag med dem som bygger ut boliger. Vi trenger en mer effektiv byggesaksbehandling, samtidig som vi ivaretar eksisterende nabolag og naturen rundt prosjektene. Vi trenger flere kreative, nyskapende boligprosjekter i Bergen. Det bygges for mange ensartede blokker med for lite uteareal. Vi vil beholde byarkitekten, og sørge for at ulovlig bygging fører til strengere konsekvenser for utbyggere. Vi ønsker en urban og klimavennlig boligutbygging som legger til rette for at forskjellige mennesker i ulike livssituasjoner kan bo over alt i byen. Hovedregelen bør være at ingen har mer enn 500 meter til nærmeste holdeplass.

Arbeiderpartiet vil:

- sørge for at byens parker er godt vedlikeholdt, og ruste opp lekeplassene
- lage offentlige planer for sentrale områder i hele byen og gjøre strategiske tomtekjøp der det er relevant
- kutte behandlingstiden på private planer og øke forutsigbarheten for utbyggere
- styrke kommunes tilsyn ved kommersiell utbygging
- kreve at eierne av eldre, verneverdige bygg ikke lar dem stå til forfalls
- verne viktige grøntområder for utbygging slik at alle får tilgang til dem
- verne strandsonen, og sikre en sammenhengende kaifront fra ytre Sandviken til Ytre Laksevåg som er åpen for alle
- tillate høyhus kun der det passer inn i bybildet
- ordne flere offentlige toaletter
- bygge byen på en måte som sikrer mot oversvømmelser
- innføre krav om utslippsfrie byggeplasser i Bergen kommune
- arbeide aktivt for bred deltakelse fra innbyggerne i viktige byutviklingssaker, gjennom tidlige innspillsrunder, arkitektkonkurranser og åpne høringer
- arbeide for utvikling av ny og spennende arkitektur av høy kvalitet i Bergen, og legge til rette for områder med eksperimentering og nyskaping

Gode nabolag

En god by skapes ikke bare gjennom helhetlige planer, men også med et blikk for det enkelte nabolag. Arbeiderpartiet i Bergen ønsker en arkitekturpolitikk som tar utgangspunkt i nabolagets særpreg og vil at nye prosjekter skal bygges i harmoni med eksisterende bebyggelse. Gamle hus og kulturminner gir identitet og tilhørighet, og bør tas vare på.

Arbeiderpartiet vil:

- etablere flere gatetun og lekeplasser, enveiskjørt gater og legge til rette for parkering andre steder enn på gateplan
- utvide boligsoneparkering til hele det sentrale Bergen
- sikre trygge nabolag gjennom oversiktlige overganger, trygge skoleveier, mer belysning og bedre trafikkplanlegging
- senke hastigheten til 30 km/t i boligstrøk for å minske svevestøv og gjøre nabolag tryggere
- lage offentlige felleshager og parsellhager
- slå ned på ulovligheter i utleiemarkedet slik at innbyggere ikke får ulovlige hoteller i nabolaget sitt
- skilte kulturminner og bygg av historisk interesse med blå kulturminneskilt
- etablere et større sammenhengende jernbane- og bibliotekstorg, med Nonneseterruinen som et viktig historiefortellende element

Gods og havn

Arbeiderpartiet har bidratt til at godshavnen flyttes ut av Bergen sentrum, og ønsker nå å utvikle Dokken til et område for boliger og næring. Vi vil at Dokken skal bli til et sted hvor ulike mennesker vil bo, og gjøre området til Bergens første nullutslippsbydel. Da må vi tilrettelegge for skole, barnehage, kulturtilbud, varierte leiligheter, sosiale boliger, grøntområder og tilgang på sjø.

Regjeringen har bestemt at godsterminalen skal være på Nygårdstangen til minst 2040. Arbeiderpartiet ønsker derfor å verne Hordnesskogen til et område for natur og rekreasjon (LNF-område). Vi mener fremdeles at både Haukås, Unneland og Espeland er uaktuelle som område for en fremtidig godsterminal.

Arbeiderpartiet vil:

- gjøre Dokken til Bergens første nullutslippsbydel
- sikre en helhetlig plan for Dokken som tilrettelegger for innspill og medvirkning fra innbyggerne
- vurdere å etablere et utviklingsselskap som kan sikre en fremtidsrettet og inkluderende utvikling av Dokken-området, eventuelt også andre større sentrumsnære områder

- flytte godshavnen til Ågotnes
- verne Hordnesskogen til et område for natur og rekreasjon. Haukås, Unneland og Espeland er også uaktuelle områder for en fremtidig godsterminal

En trygg by

Alle som ferdes i Bergen skal føle seg trygge, og vi kan ikke godta at deler av byen oppleves som utrygge. Derfor vil vi arbeide for lys i alle gater og bedre skjenkekontroll. Vi vil også ta initiativ for et samarbeidsprosjekt mellom utelivsnæringen, politi og kommune for sikre et godt uteliv for alle. Under Sykkel-VM i 2017 etablerte Bergen kommune et samvirkesenter. Senteret samordnet blant annet nødetatene, frivillige aktører og kommunale tjenester, og kunne raskt avdekke og forebygge at mindre hendelser utviklet seg til større ulykker. Denne ideen vil vi ta med oss videre.

Arbeiderpartiet vil:

- Sørge for lys i alle gater
- ha bedre skjenkekontroll. Tilsynsutøvelsen bør være risikobasert, slik at de som har vist seg tilliten verdig får færre kontroller
- arbeide for å samle beredskapsaktører i et eget senter slik at byen blir tryggere året rundt

Kapittel 6: Idrett, frivillighet og kultur

For Arbeiderpartiet er satsing på frivillighet en god investering for fremtiden.

Titusenvis av frivillige legger hver uke ned tusenvis av timer for å gjøre Bergen til en yrende by fylt med kultur- og idrettstilbud til bergenserne.

Idrettsbyen Bergen

Idrettsbyen vår er stor og mangfoldig. Arbeiderpartiet vil fortsette å sikre gode vilkår for idrett og frivillighet i årene som kommer, og vi er garantisten for at idretten får bruke kommunale idrettsanlegg, haller og skoler gratis.

Arbeiderpartiet mener Bergen mangler en storstue for idretts- og kulturarrangementer, og vil jobbe for å realisere en egen byarena. Idretten trenger også gode anlegg som utøverne kan benytte seg av. I tett samarbeid med idretten har Arbeiderpartiet startet en storstilt utbygging av nye anlegg. Vi vil at kommunen skal fortsette å investere minst 100 millioner kroner i nye, og opprustning av gamle, anlegg hvert år. Nye anlegg bør i hovedsak være flerbrukshaller som kommer ulike idretter til gode. Det offentlige bør stå som eier av nye anlegg, men både nåværende og fremtidige anlegg som eies og drives av idrettslagene vil vi sikre gode vilkår. Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for den egenorganiserte idretten gjennom flere nærmiljøanlegg, og vil på sikt bygge åpne idrettshus i alle bydeler.

Svømmeferdigheter er livreddende kunnskap i en kystby som Bergen. Derfor har Arbeiderpartiet sørget for at alle barn i Bergen lærer seg å svømme gjennom *Svøm Bergen*. Svøm Bergen innebærer at opplæringen gjennomføres av profesjonelle trenere fra svømmeklubbene. Det har vært en stor suksess, og vi vil derfor utvide ordningen til å gjelde flere klassetrinn. Arbeiderpartiet vil også sørge for at bergensere har tilgang på svømmebasseng i alle deler av byen.

Det er krevende for frivillige lag og organisasjoner å bruke mye tid på byråkrati og rapportering. Arbeiderpartiet vil derfor styrke tilskuddsordningene, forenkle rapporterings- og søknadsrutiner og gjøre informasjon lettere tilgjengelig.

Arbeiderpartiet vil:

- være garantisten for at idretten kan bruke kommunale anlegg gratis
- investere minst 100 millioner kroner i nye, og opprustning av gamle, idrettsanlegg hvert år
- videreutvikle og styrke idrettscampus Bergen
- bygge nærmiljøanlegg i alle bydeler og bygge flere åpne idrettshaller
- ha tilgang på svømmebasseng i alle deler av byen
- realisere en egen byarena i Bergen
- bygge Slåtthaug skøytehall

Friluftsliv

I Bergen har vi fantastiske turområder i vakker natur, med god tilgang på sjø og fjell. Arbeiderpartiet vil ta vare på den uberørte naturen, og bevare byfjellsgrensen. Vi vil samtidig jobbe for at bergenserne skal ha lettere tilgang på turområder i eget nærmiljø. Dette skal vi gjøre gjennom å sørge for god universell tilgang til byfjell og sjøområder, og ved å lage flere turveier i den enkelte bydel. Vi vil fortsette det gode samarbeidet med idretten, Bergen og Omland friluftsråd og Bergen og Hordaland turlag. Arbeiderpartiet mener det er behov for en bedre finansiering av friluftsansjonene i Bergen.

Arbeiderpartiet vil:

- sørge for at det er plass til idrett og turløyper når det planlegges nye boliger
- tilrettelegge for flere badeplasser og sikre nok toaletter og bosspann
- gjøre det lettere for flere å eie egen båt gjennom å bygge sjøsettingsramper for båt
- prioritere ro og stillhet i naturen og begrense motorisert ferdsel
- åpne flere elver slik at bergenserne får tilgang på vann og sjø, og ivareta biologisk mangfold

Kulturbyen Bergen

Bergen er kjent for sitt nyskapende kulturliv med dyktige utøvere, et nyskapende film- og mediemiljø og viktige festivaler. Det pulserende kulturlivet gjør Bergen til en attraktiv by for innbyggere og besøkende, i tillegg gir det positive ringvirkninger for næringslivet. Både det frie feltet og etablerte institusjoner er viktige for å utvikle Bergen som en mangfoldig og spennende kulturby. Arbeiderpartiet vil derfor sikre gode rammevilkår for både amatører, festivaler og profesjonelle kulturaktører. Vi vil at alle barn skal ha like muligheter til å delta på kulturaktiviteter. Derfor vil vi innføre et aktivitetskort som gir barn og unge rabatter på museum, Akvariet, idrettstilbud og kino.

På kulturskolen i Bergen finner mange unge sitt talent, får dyrket sin lidenskap og utviklet sitt kulturuttrykk. Vårt mål er at alle barn som ønsker det skal få plass i kulturskolen og at skolen fortsetter å holde et høyt faglig nivå.

Et sted å øve, opptre og produsere er viktig for både profesjonelle og amatører. Derfor må øvingslokaler, kunstverksteder og musikkbinge for band og musikere være tilgjengelige. Kultur handler ikke bare om de store talentene, men også de små gledene. Bergen skal fortsette å være gode på musikk, kor, sang, dans og teater. Gode kulturtilbud til barn og unge er avhengig av profesjonelle kulturutøvere som lærer bort noe, samtidig som rekrutteringen til den profesjonelle kulturen er avhengig av gode tilbud til barn og unge. Arbeiderpartiet er garantisten for et variert og internasjonalt kulturliv som omfatter hele spekteret, fra barnekor til internasjonale Bergenstjerner.

Samarbeidet mellom Bergen filharmoniske orkester (BFO) og korene Bergen filharmoniske kor og Collegium musicum har vært avgjørende for at man har satt opp store korverk som holder høyt internasjonalt nivå. Arbeiderpartiet vil fortsette styrkingen av korfeltet i neste periode. Institusjoner som Bergen Nasjonale Opera og Festspillene i Bergen produserer kunst av høy kvalitet, samtidig støtter de opp under samarbeidet med amatørkulturfeltet. Arbeiderpartiet vil fortsatt legge til rette for gode rammevilkår for disse institusjonene.

Bergen skal være en filmby med et bredt og godt kinotilbud. I Bergen arrangeres Norges største filmfestival, Bergen Internasjonale Filmfestival (BIFF). Arbeiderpartiet ønsker å sikre festivalens videre drift, og jobbe for flere visningssteder for kvalitetsfilm.

Bibliotekene er ikke bare steder der byens innbyggere kan låne bøker, men også viktige møteplasser og en debatt- og kunnskapsarena. Arbeiderpartiet vil derfor sikre

biblioteker med gode åpningstider i alle bydeler. Nynorsk er en viktig del av kulturen vår. Vi vil fortsette å styrke nynorsk språk, kultur og identitet i bydelene, og fortsette arbeidet for at Bergen skal være nynorskhovedstaden.

Arbeiderpartiet vil:

- innføre søskenmoderasjon i kulturskolen
- øke antall elevplasser i kulturskolen
- innføre et aktivitetskort som gir barn og ungdom rabatt på aktiviteter og opplevelser
- sikre at amatørkulturen har tilgang på gratis lokale
- sørge for at Fyllingsdalen teater har gode rammevilkår
- bygge kulturhus i Fyllingsdalen
- sikre gode rammevilkår for BIFF og Cinemateket
- etablere og utvikle et kulturkvartal på Verftet med USF og Kjødetomten
- legge til rette for at det bygges en ny operasal i Bergen
- sikre at Sentralbadet utvikles til et scenekunsthuss for Carte Blanche og BIT Teatergarasjen

Frivillighet

Frivillighet er en av bærebjelkene i samfunnet. Arbeiderpartiet vil at alle innbyggere skal ha mulighet til å være frivillig, og i neste omgang være den som mottar hjelp og støtte. Frivillige organisasjoner tilbyr tilhørighet og er arenaer for sosialt fellesskap, inkludering, selvutvikling og demokratiopplæring. Derfor vil vi sikre gode rammevilkår for den organiserte frivilligheten. I Bergen er det i dag frivilligsentraler i alle bydeler. For å sikre gode rammebetingelser og drift vil vi arbeide for at flere sentraler blir kommunale.

Arbeiderpartiet vil:

- tilrettelegge for at frivillige organisasjoner og personer kan gjennomføre aktiviteter på sykehjem og for hjemmeboende
- utrede om tilrettelagt frivillighet etter fengselsopphold kan forenkle veien tilbake til samfunnet
- etablere lavterskeltilbud i mindre geografiske områder slik at hjemmeboende kan delta i frivillig aktivitet med andre i sitt eget nærmiljø
- tilrettelegge for at kommunens bygg kan brukes av frivillige organisasjoner også i ferier
- arbeide for et godt samarbeid med frivillig sektor for å imøtekomme fremtidige oppgaver innenfor forebygging og omsorg

Studentbyen Bergen

Bergen er en attraktiv studentby, og unge kommer fra hele landet for å studere her. Arbeiderpartiet tar ansvar for byens studenter, og ønsker at flere skal bli boende når studiene er over. Da må vi sørge for at studentene har det bra i studietiden, og at de

får jobber når den er over. Dessverre er det slik at mange studenter føler seg ensomme og noen har psykiske helseutfordringer. Kultur, frivillighet og idrett er viktig for at studenter kan skaffe seg sosiale nettverk og skaper en god psykisk og fysisk helse.

Arbeiderpartiet vil:

- utvide åpningstidene på helsestasjonen på Engen
- gjøre helsestasjon for ungdom i bydelene tilgjengelig for studenter
- vurdere å utvide ordningen med gratis prevensjon til å gjelde kvinner mellom 19 og 25 år som er folkeregistrert i Bergen kommune
- at det skal bli lettere for ferdigutdannede studenter å få relevant jobb i Bergen
- tilrettelegge for at det skal bygges flere studentboliger i Bergen
- tilrettelegge for at studentene får en ny studentvilla i tilknytning til Kvarteret

Religion og livssyn

Arbeiderpartiet mener at Bergen skal være en livssynsåpen by med plass til alle. Den norske kirke og de mange livssynsorganisasjonene gjør en viktig frivillig innsats for byens innbyggere. Vi vil derfor bygge videre på det gode samarbeidet og opprettholde støtten på minst samme nivå. Samtidig sliter mange organisasjon og menigheter med mangel på lokaler og andre fasiliteter. Bergen kommune må derfor tilrettelegge bedre for at disse kan drive på gode vilkår. Arbeiderpartiet vil jobbe for likebehandling mellom tros- og livssynsamfunn, blant annet ved å legge til rette for flere og bedre livssynsfleksible seremonirom. Vi vil også etablere en ordning som gir alle de samme mulighetene til samtale med en person fra sitt livssyn under viktige livshendelser.

Kapittel 7: Arbeid, næring og forskning

Arbeiderpartiet vil føre en aktiv og miljøvennlig næringspolitikk som sikrer økt verdiskaping og trygge arbeidsplasser nå og i fremtiden. Vårt overordnede mål er et konkurransedyktig og bærekraftig næringsliv, og arbeid til alle. Bergen skal være en by hvor det er lett å tenke nytt og kreativt med færrest mulig byråkratiske hindringer.

En attraktiv og internasjonal næringsby

Arbeiderpartiet mener at Bergen kommune skal ta et stort ansvar for å styrke næringsutviklingen i regionen. Bergen er den største byen i vestlandsregionen og vi skal innta den rollen på en positiv, raus og inkluderende måte. Sammen kan Vestlandet være en motmakt til sentraliseringen av makt og ressurser til Osloregionen. Bergen skal være en motor for utvikling av Vestlandet, der vi systematisk deler og utvikler kunnskap i samarbeid med forsknings- og utdanningsmiljøene, næringsliv og kulturaktører.

Arbeiderpartiet ønsker at kommunen skal beholde sine eierandeler i sentrale bedrifter som BKK, Bergen Kino, BIR og Fløibanen. Bergensregionen utgjør et sterkt

og mangfoldig næringsliv med sterke bransjer og verdensledende miljøer. Derfor må vi styrke utdanningsmiljøene, noe som også er viktig for lokale nærings- og forskningsmiljøer.

Skal Bergen tiltrekke seg og beholde den beste arbeidskraften må kommunen være attraktiv å bosette seg i. Arbeiderpartiet i Bergen ønsker å tilrettelegge for at arbeidstakere, studenter, forskere og deres familier skal trives i Bergen. Derfor har vi bistått den internasjonale skolen med å finne nye lokaler og styrket denne. Arbeiderpartiet vil jobbe for å styrke regionens sterke næringsklynger.

Bergen har de beste forutsetningene for å være en verdensledende by innen marin og maritim forskning og næring. Arbeiderpartiet vil styrke havbyen Bergen med et tettere samarbeid mellom næringen, utdannings- og forskningsmiljøer og kommunen. Bergen havn skal bli ledende på miljøvennlig sjøtransport, og samordne havner og terminaler på Vestlandet. Media City Bergen er et kroneksempel på samarbeid mellom forskning, utdanning, næringsliv og media. Arbeiderpartiet ønsker å tilrettelegge for flere kunnskapsklynger og næringsparker. Bergen trenger for eksempel en energiklynge som kan utvikle nye klimavennlige arbeidsplasser.

Det skal tilrettelegges for miljøvennlig turisme i Bergen med gode fasiliteter og informasjon om det byen og regionen har å by på. Vi ønsker lokal miljøskatt for turister, som skal øremerkes miljøvennlig tilrettelegging for turisme. Bergen skal være et utstillingsvindu for alt det Vestlandet har å tilby sine tilreisende

Arbeiderpartiet ønsker å utvikle Bergen som en attraktiv turistby, men uten at det går på bekostning av kvaliteten på byen vår. Derfor vil vi begrense cruiseturister, og spre turister utover hele året. Det foregår i dag en vekst i boligutleie via plattformer som booking.com og Airbnb. Bergen skal være attraktiv å besøke, men også attraktiv å bo i. For å oppnå denne harmonien er det viktig at kommune følger denne utviklingen aktivt. Derfor vil Arbeiderpartiet jobbe for å håndheve regelverket tilknyttet boligutleie. Dette innebærer krav til omregulering fra bolig til næring dersom flere leiligheter brukes til kommersielt korttidsutleieformål, samt håndheve krav til brannsikkerhet.

Arbeiderpartiet vil:

- prioritere arbeid til alle som jobb nummer én
- jobbe for at bergensregionen skal være attraktiv å etablere seg i, både for bedrifter og arbeidstakere
- styrke havbyen Bergen med et tettere samarbeid mellom næringen, utdannings- og forskningsmiljøer og kommunen
- styrke samarbeidet mellom næringslivet og skolen, for å bidra til rekruttering til de viktigste næringene i regionen

- styrke A-krim senteret for å sikre konkurranse på like vilkår og på en effektiv måte stoppe kriminelle aktører
- tilrettelegge for etablering av datasentre i Bergen
- slå ned på ulovligheter i utleiemarkedet slik at innbyggere ikke får ulovlige hoteller i nabolaget sitt
- gjøre Bergen til en motor for vekst, utvikling og innovasjon på Vestlandet
- Utvikle et bynettverk på Vestlandet, fra Stavanger til Ålesund.

Høyere utdanning og forskning

Bergen er en viktig utdanningsby, med over 30 000 studenter. Studenter og forskere kommer fra ulike deler av Norge og verden. Dette bidrar til et viktig mangfold i byen vår. Universitets- og høyskolemiljøene bidrar ikke bare vesentlig til Bergens økonomi, men også til forskning og utdanning av fremtidens arbeidskraft – en kompetanse vi ønsker å legge til rette for forblir i vår region. Vi vil også bidra til å styrke studenters praksis i utdanningen, blant annet gjennom å legge til rette for at studenter skal kunne skrive oppgaver i kommunen.

Arbeiderpartiet vil:

- bidra til å videreutvikle den marine klyngen som en fellesarena for næringsutvikling, forskning og innovasjon
- samarbeide med næringsliv og utdanningsinstitusjoner som ønsker å gjøre bærekraft til et konkurransefortrinn
- styrke studenters praksis i utdanningen, blant annet gjennom å legge til rette for at studenter skal kunne skrive oppgaver i kommunen
- legge til rette for at byens studenter får mulighet til å bruke sin kompetanse i vår region
- arbeide for å styrke kommunens deltakelse i forskningssamarbeid i byen og regionen

Kapittel 8: Trygg økonomi og styring

Arbeiderpartiet jobber alltid for at felleskapets midler skal forvaltes på en god og trygg måte, og at de kommer flest mulig mennesker til gode. Derfor skal trygg økonomistyring være det førende prinsipp for Arbeiderpartiets satsinger og prioriteringer også de fire neste årene, og det er videre nødvendig å sikre kommunens inntekter gjennom eiendomsskatt. Vi vil jobbe for å øke bunnfradraget ytterligere, slik at skatten blir mer rettferdig. En god økonomi er en forutsetning for å kunne levere gode tjenester over tid. Derfor skal trygg økonomistyring være det førende prinsipp for Arbeiderpartiets satsinger og prioriteringer også de fire neste årene.

Infrastruktur og tjenester som krever stabilitet og pålitelighet, bør eies og drives kommunalt for å gi større trygghet for byens innbyggere. Derfor har vi tatt tilbake to private sykehjem til kommunal drift, og tatt tilbake hjemmesykepleien til kommunen.

Nå får de ansatte bedre lønns- og arbeidsvilkår, og ingen private selskaper tjener penger på at noen trenger helsehjelp. Arbeiderpartiet vil også sørge for at Bergen kommune legger FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter til grunn i all virksomhet.

Kommunen som arbeidsgiver

Bergen kommune skal være en god arbeidsgiver som samarbeider med organisasjonene i arbeidslivet for å levere gode tjenester til innbyggerne. Vi vil fortsette arbeidet med å sikre ansatte i kommunen hele og faste stillinger. Dette gir mer forutsigbarhet for den enkelte og gjør det mulig å etablere seg for ungdom. Vi har opprettet en bemanningssentral for vikarer i Bergen kommune, med hele og faste stillinger. Arbeiderpartiet vil utvide denne slik at barn, unge og eldre som mottar tjenester fra kommunen får færre personer å forholde seg til. Bergen kommune skal gå foran som et godt eksempel med mangfold på arbeidsplassene. Arbeiderpartiet har som mål å gi bedre tjenester til innbyggerne og en bedre arbeidshverdag for de ansatte. Derfor har vi startet en tillitsreform i hjemmetjenesten som har som hovedmål å bruke kompetansen til de ansatte for å sikre kvalitet til innbyggerne, mer tid til de som trenger det og medbestemmelse. Vi ønsker å utvide tillitsreformen til flere områder i kommunen.

For mange ungdommer gjennomfører ikke den videregående opplæringen fordi de ikke kommer seg ut i lære. Arbeiderpartiet ønsker at Bergen kommune til enhver tid skal ha to lærlinger for hver tusende innbygger. Vi har innført lærlingegaranti for enkelte fag, og ønsker å utvide denne garantien til å gjelde flere ungdommer. Nå skal lærlingene stille først i køen når kommunen ansetter nye fagarbeidere.

Arbeiderpartiet vil:

- at hele stillinger fortsatt skal være hovedregelen
- avvikle bruk av kommersielle vikarbyråer og styrke kommunens bemanningssentral
- utvikle samarbeidet med de ansattes organisasjoner for å sikre bedre tjenester til innbyggerne og bedre arbeidsforhold
- at alle nye sykehjem som bygges skal drives av kommunen
- jobbe for at alle renholdere som utfører renhold på kommunale bygg skal være ansatt i kommunen
- at ansatte i kommunen skal få et styrket tilbud om kompetanseheving og videreutdanning
- innføre læreplassgaranti på enkelte fag i Bergen kommune

Kommunen som tjenesteyter

Arbeiderpartiet vil sørge for at kommunens tjenester blir lettere tilgjengelige, med bedre service, lengre åpningstider, raskere saksbehandling og bedre netjtjenester. Vi

vil jobbe kontinuerlig med å forbedre kommunens digitale løsninger, slik at innbyggerne enkelt kan få tilgang til, og oversikt over alle tjenester via internett. Det er viktig at kommunen bistår innbyggere som ikke har tilgang på nett eller mangler digital kompetanse.

Arbeiderpartiet vil:

- at Bergen skal være ledende på å utvikle innovative digitale tjenester basert på innbyggernes behov

Kommunen som innkjøper

Et organisert og seriøst arbeidsliv er lønnsomt for hele samfunnet. Det skal derfor ikke foregå sosial dumping i bedrifter kommunen kjøper tjenester av. Bergen kommune er en stor innkjøper av både varer og tjenester. Denne rollen må brukes strategisk til å motvirke sosial dumping, fremme etisk handel, innovasjon og bærekraft. Da vi vant valget i 2015 innførte vi derfor strenge krav til bedrifter som kommunen kjøper tjenester av. Fremover vil Arbeiderpartiet prioritere bedre rutiner for hvordan kravene til seriositet følges opp av aktørene som vinner anbud. Vi vil også sørge for at kvalitet, arbeidsvilkår og seriositetskrav blir vektlagt mer i forhold til pris i anbudene. Bergen skal bidra til en mer rettferdig verden gjennom sine innkjøp. Det må innføres retningslinjer som sikrer at kommunen ikke kjøper produkter eller tjenester fra leverandører som opererer på okkupert jord eller i strid med menneskerettighetene.

Arbeiderpartiet vil:

- gjennom anbud og innkjøp videreføre strenge regler for å motvirke sosial dumping og styrke fagopplæringen og arbeidsvilkår
- sette krav om at bedriftene opererer med norske lønns- og arbeidsvilkår som er i tråd med gjeldende landsdekkende tariffavtale og/eller allmenngjøring, og at dette kan dokumenteres
- fortsette å sette krav om at bedriftene er godkjent lærebedrift og bruker lærlinger i prosjektene
- jobbe for at anbudene for syke – og skolekjøring stiller krav om tarifflønn, ordnede arbeidsforhold og nullutslippskjøretøy
- gi tillitsvalgte i hos innkjøper innsyn i kontrakter og lønns- og arbeidsvilkår hos leverandøren
- innføre sanntidsoversikt over kommunale byggeprosjekter med informasjon om hvem som er på jobb og hvilke formelle kvalifikasjoner disse har
- prioritere å følge opp leverandører som har vunnet anbud for å sikre at de følger seriositetskravene
- bruke reglementet for skjenkebevilgninger som virkemiddel for bedre forholdene for ansatte i hotell- og restaurantnæringen

- at minst 10 % av Bergen kommune sine anbud skal være innovative for å stimulere næringslivet og kommunen til å utvikle nye løsninger

Kapittel 9: Levende bydeler

Det er i bydelene bergenserne bor, og det er bydelene mange føler tilhørighet til. Demokratiet er bærebjelken i vårt samfunn, og for Arbeiderpartiet er det viktig at politikere er nærme folk. Derfor vil vi styrke lokaldemokratiet med egne bydelsstyrer som tar beslutninger som angår bydelene. I dette kapittelet skriver vi om noen av tiltakene vi ønsker å gjennomføre i de ulike bydelene i Bergen.

Arna

Arbeiderpartiet vil:

- sikre en bærekraftig boligbygging i bydelen og tilrettelegge for sentrumsfunksjoner og arbeidsplasser
- bevare Arnavågen og dekke til forurensede masser
- beskytte Arnaelva mot utbygging
- utvide Bjørnarhallen eller bygge ny hall i nærheten av ungdomsskolen på Garnes
- pusse opp Ytre Arna skole som senter for nærmiljøet
- bygge ny Garnes ungdomsskole
- videreføre områdesatsningen i Ytre-Arna
- Fortsette arbeidet med enhetstakst for buss og tog
- Øke kollektivtilbudet med hyppigere bussavganger i bydelen

Bergenhus

Arbeiderpartiet vil:

- bygge minst en ny lekeplass i Bergen sentrum
- gjøre flere gater om til gatetun
- ha en ny ungdomsskole i Bergen sentrum
- bygge Nordnes oppvekstun
- lage skatepark og område for kulturarrangementer under Puddefjordsbroen, og vurdere å bruke området til anlegg for boligsoneparkering
- bygge park og strand ved Store Lungegårdsvann som rekreasjonsområde for befolkningen
- bidra til å bygge Varegghallen
- pusse opp Christi Krybbe skoler i den eksisterende bygningsmassen og fortsatt bruke Krybbesmauet som SFO

Fana og Ytrebygda

Arbeiderpartiet vil:

- bygge Slåtthaug skøytehall
- ferdigstille Slåtthaug idrettspark

- bidra til å realisere ny idrettshall for Bjarg IL
- oppgradere Slåtthaug ungdomsskole
- bygge ny idrettshall ved Rå skole og Storetveit skole
- utvide Midttun skole
- fremskynde byggingen av Søreide skole
- flomsikre Nesttunvassdraget og ivareta det biologiske mangfoldet
- verne og utvikle Hordnesskogen som friluftsområde
- realisere ro- og padleanlegget på Nordåsvannet med tilhørende tur- og sykkelvei rund vannet
- bidra til å realisere ny idrettshall for idrettslaget Gneist
- bevare og utvikle Arboretet
- ferdigstille Nesttun idrettsplass

Fyllingsdalen

Arbeiderpartiet vil:

- bygge kulturhus ved Oasen med mål om oppstart i 2020-2021
- bevare og utvikle grøntområder i bydelen
- bygge nytt svømme- og opplæringsbasseng ved Ortun skole
- bevare et like godt busstilbud når bybanen kommer
- bygge Bybanen helt til Spelhaugen og realisere Spelhaugen-prosjektet
- bygge nytt tilbygg til Fyllingsdalen idrettshall
- jobbe for at Skyss setter opp servicelinje til Fyllingsdalen
- bygge innfartsparkering sentralt i Fyllingsdalen
- fjerne den vonde lukten fra Sælenvannet
- sørge for at Fyllingsdalen teater har gode rammevilkår
- opprette en aktivitetspark på Bønes

Laksevåg

Arbeiderpartiet vil:

- etablere bibliotek i indre Laksevåg
- bygge ny Holen skole
- støtte opp under arbeidet til Initiativ Laksevåg og videreutvikle bydelen
- rive Laksevåghallen og bygge nytt svømmebasseng, idrettshall, turnhall og nærmiljøanlegg
- videreutvikle åpent idrettshus (Fysak) på Melkeplassen
- lage badeplass i Laksevågparken

Loddefjord

Arbeiderpartiet vil:

- jobbe for at Skyss setter opp servicelinje til Loddefjord
- oppgradere og utvide Elvetun

- bevare byfjellsgrensen og ikke tillate utbygging som går på bekostning av skog- og grøntområder
- utvikle Loddefjordpollen med gangstier, parkopparbeidelse og frileksområde
- bygge siste del av gangstien som binder Mathopen og Alvøen sammen
- bygge ny Alvøen idrettshall
- bygge åpent idrettshus (Fysak) i bydelen
- styrke områdesatsningen i Loddefjord og Olsvik

Årstad

Arbeiderpartiet vil:

- totalrenovere eller bygge ny Slettebakken skole
- bygge nye Kronstad oppveksttun
- at Bergenshallen, Turnkassen og Gimlehallen erstattes med nye haller, ny ishall, ny flerbrukshall og to nye kunstgressbaner
- jobbe for å oppgradere fotballbanen i Solheimsgaten
- fullføre arbeidet med sanering av fyllingen på Slettebakken
- utvikle Nymark-området med ny flerbrukshall og fotballhall
- jobbe for at arealet under Nygårdsbroen kan brukes til kulturarrangementer
- gjøre området på Ambrosia Tønnesens plass ved Trikkeløypen, som i dag brukes til biloppstilling, til en lekeplass
- innføre soneparkering og fartsreduserende tiltak på Løvtakksiden
- pusse opp lekeplassen ved Hordagaten 51

Åsane

Arbeiderpartiet vil:

- verne og videreutvikle store grøntområder og skoger i Åsane
- sørge for at Dalaelven blir åpnet opp
- etablere flere gang- og sykkelveier i bydelen
- bygge kulturhus og videregående skole i Åsane
- bygge ny Eidsvåg skole
- bygge ny skole på Ulset Vest
- starte byggingen av nye Rolland skole
- sikre fremdrift for bybanen til Åsane og bygge ny sykkelvei parallelt
- realisere Arena Nord og Myrdal idrettspark
- vurdere hurtigbåt for pendlere fra Steinestø til sentrum via Salhus
- fremskynde ringvei øst, og prioritere det nordre strekket først fra Klauvaneset til Vågsbotn
- utvikle området rundt Liavannet til en urban bydel med variert bebyggelse, næring og rekreasjonsmuligheter
- bygge park og lekeplass på C-tomten
- belyse stien langs Hjortlandsveien